

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка**

Кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма – «Міжнародне право»

Факультет міжнародних відносин

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма «Теорія міжнародних відносин» для студентів факультету міжнародних відносин за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

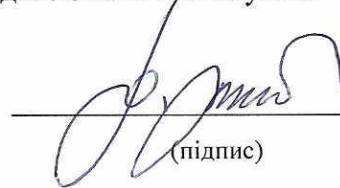
Розробник:

Романюк Р. Й., к. політ. н., доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби

Протокол № 1 від. «31» серпня 2023 р.

Завідувач кафедрою міжнародних відносин і дипломатичної служби

Присяжнюк Ю. І.

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки: 2; 3
Змістових модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Семестр 4; 5
Загальна кількість годин – 150 год		Лекції 32 год.
Тижневих годин: аудиторних – 2		Семінарські 32 год.
самостійної роботи студента – 1		Самостійна робота 86 год.
		Вид контролю: залік/іспит

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 1:1,34

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета.

Нормативний курс «Теорія міжнародних відносин» викладається на факультеті міжнародних відносин ЛНУ імені Івана Франка для усіх спеціальностей. Актуальна програма курсу розрахована для підготовки студентів спеціальності 293 «Міжнародне право».

Метою курсу є сформувати у майбутніх фахівців-міжнародників знання про особливості трактування найважливіших процесів і явищ у міжнародних відносинах; ознайомити їх з новітніми тенденціями розвитку науки про міжнародні відносини; закласти цілісне уявлення про теоретико-методологічний інструментарій дослідження міжнародної реальності, який відповідає актуальному стану розвитку наукового пізнання; розвинути власні потенційні можливості при опрацюванні міжнародної проблематики.

2.2. Завдання.

У результаті вивчення нормативного курсу студенти повинні

знати:

- найважливіші поняття і категорії теорії міжнародних відносин;
- особливості теоретико-методологічних орієнтацій науки про міжнародні відносини;
- зміст наукових напрямів (парадигм) теорії міжнародних відносин та їхній експланативний потенціал;
- властивості міжнародного середовища, механізми, рушійні сили та наслідки міжнародних інтеракцій;

уміти:

- застосовувати поняття і категорії науки про міжнародні відносини;
- відображати міжнародну реальність крізь призму парадигмальних особливостей теорії міжнародних відносин;
- використовувати сучасну епістемологію наукового пізнання при розгляді міжнародних процесів і явищ;
- орієнтуватися в основних тенденціях динаміки міжнародного середовища.

Загальні компетентності

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Знання і розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях.
- Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

- Здатність до адаптації та дій в новій ситуації, перш за все у міжнародному середовищі.
- Здатність аргументовано обирати шляхи вирішення проблеми професійного спрямування, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
- Здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його постійного розвитку, дотримуватися принципу верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.
- Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології; дотримуватися вимог онлайн-безпеки.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- Здатність розуміти природу, сутність, генезу, принципи організації міжнародних відносин, способи їх реалізації; види суб'єктів міжнародних відносин та їх роль у міжнародній політиці.
- Знати і розуміти динаміку становлення і розвитку міжнародних інститутів, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішніх зносин та функціонування інститутів зовнішньої політики.
- Здатність застосовувати методи міжнародного приватного права при захисті громадян України та юридичних осіб за кордоном.
- Уміння вести дипломатичне та ділове листування, опрацьовувати міжнародні документи: договори, акти міжнародних організацій, рішення міжнародних судових органів, аналізувати їх зміст і юридичну природу, складати проекти і супровідну документацію українською та іноземними мовами.
- Володіти знаннями про особливості застосування європейського права та права Європейського Союзу, які зумовлені членством нашої держави у Раді Європи та кандидатом у члени ЄС.
- Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи у національній правовій системі.
- Здатність надавати юридичні висновки і консультації з питань міжнародного права, національного права України; визначати юридичні ризики зовнішньоекономічних ініціатив, встановлювати шляхи їхньої мінімізації.

Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни «Теорія міжнародних відносин»:

- Визначати переваги аргументів у процесі аналізу заздалегідь невідомих умов та обставин.
- Проводити збір та аналіз матеріалів з різних джерел

- Засвідчувати фундаментальні знання іноземної мови, розуміти основні ідеї складних текстів, використовувати письмову та усну інформацію іноземною мовою при виконанні інших задач діяльності, робити детальні повідомлення з широкого кола питань.
- Визначати політичні, дипломатичні, суспільні, економічні й інші ризики, пов'язані з заходами міжнародно-правового характеру, взаємодіяти з фахівцями відповідних галузей при обранні засобів мінімізації таких ризиків.
- Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
- Передбачати широкі загальносуспільні наслідки укладення міжнародного договору або вчинення іншої дії дипломатичного або міжнародно-правового характеру, прийняття внутрішньодержавних нормативно-правових актів.
- На професійному рівні брати участь у фахових дискусіях із міжнародно-правових і загально юридичних питань: поважати опонентів та їхню позицію.
- Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- Представляти інтереси клієнта у судах України та третейських судах, утворених за законодавством України, а також у міжнародному комерційному арбітражі та міжнародних судових установах.
- Здійснювати діяльність у дипломатичній та інших сумісних до міжнародного співробітництва країнах

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	У тому числі				
		л	с	лаб	інд.	с.р.
Змістовний модуль 1						
Тема 1. Парадигмальна структура теорії міжнародних відносин.	10	2	2			6
Тема 2. Теорія міжнародних відносин у першій половині ХХ ст.	12	2	2			8
Тема 3. Теорія міжнародних відносин після Другої світової війни.	12	2	2			8
Тема 4. Англійська школа в науці міжнародних відносин.	12	2	2			8
Тема 5. Модерністська (біхевіористська) революція.	12	2	2			8
Тема 6. Неореалізм та наолібералізм.	12	2	2			8
Тема 7. Неоструктуралізм в теорії міжнародних відносин.	12	2	2			8
Тема 8. Сучасні тенденції розвитку науки про міжнародні відносини.	8	2	2			4
Змістовий модуль 2						
Тема 9. Неокласична та критична геополітика.	7	2	2			3
Тема 10. Постмодерністські підходи в теорії міжнародних відносин.	7	2	2			3
Тема 11. Соціалконструктивізм.	7	2	2			3
Тема 12. Поліморфність сучасних ліберальних досліджень міжнародної реальності.	8	2	2			4
Тема 13. Критичні підходи в науці міжнародних відносин: комунікативна парадигма та неограмшизм.	7	2	2			3
Тема 14. Міжнародна політична економія в науці про	7	2	2			3

міжнародні відносини.						
Тема 15. Феміністські підходи у міжнародних відносинах	7	2	2			3
Тема 16. Порівняльний аналіз сучасних теоретичних підходів та напрямів ТМВ. Перспективи формування нової main-stream	10	2	2			6
Усього годин	150	32	32			60

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література:

1. Капітоненко, М. (2019). *Теорія міжнародних відносин*. Чернівці: Книги - XXI. 271 с.
2. Мальський, М., Мацях, М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.
3. Devetak, R., True, J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
4. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
5. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (2007), Dunne, T., Kurki, M., Smith, S. (eds). Oxford: Oxford University Press. 400 p.
6. *International relations theory for the twenty-first century: an introduction* (2007), Griffiths M. (ed.), London & New York: Routledge. 200 p.
7. Jackson, R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.
8. Knutsen, T. L. (2016). *A History of International Relations Theory*, 3rd edn. Manchester: Manchester University Press.
9. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
10. Weber, C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Джерела:

11. Allison, G. and Zelikow, P. (1999). *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, 2nd edn. New York: Longman.
12. Amin, S. (1976). *Unequal Development*. Hassocks, Sussex: Harvester Press.
13. Angell, N. (1909). *The Great Illusion*. London: Weidenfeld & Nicolson.
14. Boulding, K. (1962). *Conflict and Defense*. New York: Harper.
15. Boulding, K. (1979). *Stable Peace*. Austin, TX: University of Texas Press.
16. Bull, H. (1977). *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. London: Macmillan.
17. Campbell, D. (1992). *Writing Security. United States Foreign Policy and the Policy of Identity*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
18. Cox, R. W. (1987). *Production, Power and World Order: Social Forces in the Making of History*. New York: Columbia University Press.
19. Derek G. (1994). *Geographical Imaginations*. Cambridge: Blackwell. 456 p.
20. Deutsch, K. W., Kann, R. A., Lichterman, M., et al. (1957). *Political Community and the North Atlantic Area*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

21. Enloe, C. (1989). *Bananas, Beaches & Bases: Making Feminist Sense of International Politics*. Berkeley, CA: University of California Press.
22. Eulau, H. (1963). *The Behavioral Persuasion in Politics*. New York: Random House.
23. Frank, A. G. (1967). *Capitalism and Underdevelopment in Latin America*. New York: Monthly Review Press.
24. Fukuyama, F. (1992). *The End of History and the Last Man*. New York: Avon.
25. Gilpin, R. (1981). *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
26. Haas, E. B. (1958). *The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950–1957*. Stanford, CA: Stanford University Press.
27. Herz, J. (1951). *Political Realism and Political Idealism: A Study in Theories and Realities*. Chicago: University of Chicago Press.
28. Holsti, K. J. (1996). *The State, War, and the State of War*. Cambridge: Cambridge University Press.
29. Huntington, S. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. London: Simon and Schuster.
30. Jervis, R. (1976). *Perception and Misperception in International Politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
31. Kennedy, P. (1987). *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*. New York: Random House.
32. Keohane, R. O. (1984). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
33. Keohane, R. O. (1989). *International Institutions and State Power: Essays in International Relations Theory*. Boulder, CO: Westview Press.
34. Keohane, R. O. and Nye, J. S. (eds) (1971). *Transnational Relations and World Politics*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
35. Kindleberger, C. (1973). *The World in Depression, 1929–1939*. Berkeley, CA: University of California Press.
36. Kissinger, H. (1994). *Diplomacy*. New York: Simon & Schuster.
37. Krasner, S. D. (1983). *International Regimes*. New York: Cornell University Press.
38. Mearsheimer, J. (1993). 'Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War', in S. Lynn-Jones (ed.), *The Cold War and After: Prospects for Peace*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology Press, 141–92.
39. Morgenthau, H. J. (1985). *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace*, 6th edn. New York: Knopf.
40. Nye, J. S. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affairs.
41. Ó Tuathail G. (1996). *Critical Geopolitics: The Politics of Writing Global Space*. Borderlines. B.6. Minneapolis : University of Minnesota Press. 328 p.
42. Onuf, N. (1989). *A World of Our Making*. Columbia, SC: University of South Carolina Press.

43. Rosenau, J. N. (1990). *Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
44. Said, E. (2003 [1978]). *Orientalism*. New York: Vintage Books.
45. Schelling, T. (1980 [1960]). *The Strategy of Conflict*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
46. Sylvester, C. (1994). *Feminist Theory and International Relations in a Postmodern Era*. Cambridge: Cambridge University Press.
47. Walker, R. B. J. (1993). *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
48. Wallerstein, I. (2004). *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham, NC: Duke University Press.
49. Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill.
50. Wendt A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press.
51. Wight M. (1991). *The Three Traditions in International Theory*. Wight G., Porter B. (eds.) *International Theory: The Three Traditions – Martin Wight*. Leicester: Leicester University Press.

Додаткова література:

52. Романюк, Р., Романюк, Н. (2013). *Ідентичності України у контексті європейського інтеграційного процесу*. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. Вип.32. Львів. С.77-89.
53. Романюк, Р., Романюк, Н. (2013). *Деконструкція «ерозії» держави у контексті глобалізації*. Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. К. ВІР УАН. Вип. 78. №11. С.386-389.
54. Стадник, О., Романюк, Р. (2014). *Міжурядовий підхід нового лібералізму у розвитку інтеграційних процесів*. Грані. №1(105). С. 75–80.
55. Романюк, Р., Романюк, Н. (2017). *Імперативи сучасного міжнародно-політичного розвитку: тренди, техніки, тенденції*. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. Вип.42. Львів. С.140-152.
56. Романюк, Р., Романюк, Н. (2022). *Кроспарадигмальні контексти науки про міжнародні відносини: інструменталізація теорії «демократичного миру» для потреб політичного реалізму*. Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: Чернівецький національний університет. Т.46. 240 с. С. 101-108.
57. Романюк, Р., Романюк, Н. (2023). *Суперечливий характер геополітики: український досвід*. Регіональні студії, 2023 ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: Видавничий дім «Гельветика». № 32. С. 140-145.
58. Романюк, Р., Романюк, Н. (2023). *Російська геополітика у світі постправди*. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. Випуск 46. С. 337–344.
59. Романюк, Н., Романюк, Р. (2023). *Інституційні формати європейської безпеки: досвід та перспективи трансформації*. Регіональні студії, 2023

- ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: Видавничий дім «Гельветика». № 33. С. 155-161.
60. Abdelal, R., Blyth, M., and Parsons, C. (2010). *Constructing the International Economy*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
 61. Acharya, A. (2018). *The End of the American World Order*, 2nd edn. Cambridge: Polity Press.
 62. Acharya, A. and Buzan, B. (2010). *Non-Western International Relations Theory. Perspectives on and beyond Asia*. Abingdon, UK: Routledge.
 63. Ashley, R. K. (1984). 'The Poverty of Neorealism', *International Organization*, 38(2): 225–86.
 64. Bain, W. (2003). *Between Anarchy and Society: Trusteeship and the Obligations of Power*. Oxford: Oxford University Press.
 65. Balaam, D. N. and Dilman, B. (2018). *Introduction to International Political Economy*, 7th edn. London: Routledge.
 66. Baldwin, D. A. (ed.) (1993). *Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate*. New York: Columbia University Press.
 67. Barkin, S. (2010). *Realist Constructivism: Rethinking International Relations Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
 68. Beach, D. and Pedersen, R. (2020). *Analyzing Foreign Policy*, 2nd edn. London: Red Globe.
 69. Berger, P. (2003). *Terror and Liberalism*. New York: W. W. Norton.
 70. Bertucci, M. E., Hayes, J., and James, P. (eds) (2018). *Constructivism Reconsidered: Past, Present and Future*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
 71. Brown, C. and Ainley, K. (2009). *Understanding International Relations*, 4th edn. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
 72. Buzan, B. (2014). *An Introduction to the English School of International Relations*. Cambridge: Polity Press.
 73. Buzan, B., Jones, C., and Little, R. (1993). *The Logic of Anarchy: Neorealism to Structural Realism*. New York: Columbia University Press.
 74. Buzan, B. and Little, R. (2000). *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
 75. Chase-Dunn, C. and Hall, C. D. (2018). *Rise and Demise: Comparing World Systems*. London: Routledge.
 76. Chasek, P. S., Downie, D. L., and Brown, J. W. (2010). *Global Environmental Politics*, 5th edn. Boulder, CO: Westview.
 77. Chowdhry, G. and Nair, S. (2013). *Power, Postcolonialism and International Relations: Reading Race, Gender, and Class*. London: Routledge.
 78. Cornell, A., Møller, J., and Skaaning, S. E. (2020). *Democratic Stability in an Age of Crisis: Reassessing the Interwar Period*. Oxford: Oxford University Press.
 79. Corry, O. and Stevenson, H. (eds) (2017). *Traditions and Trends in Global Environmental Politics: International Relations and the Earth*. London: Routledge.

80. Donnelly, J. (2000). *Realism and International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
81. Dougherty, J. E. and Pfaltzgraff, R. L. (1971). *Contending Theories of International Relations*. New York: Lippincott.
82. Downing, B. M. (1992). *The Military Revolution and Political Change: Origins of Democracy and Autocracy in Early Modern Europe*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
83. Doyle, M. W. (2012). *Liberal Peace: Selected Essays*. London: Routledge.
84. Dunne, T. and Flockhart, T. (eds) (2013). *Liberal World Orders*. Oxford: Oxford University Press.
85. Dyer, H. (2018). 'Introducing Green Theory in International Relations', at: <https://www.e-ir.info/2018/01/07/green-theory-in-international-relations/>.
86. Evans, G. (2008). *The Responsibility to Protect*. Washington, DC: Brookings Institution.
87. Finnemore, M. (1996). *National Interests in International Society*. Ithaca, NY, and London: Cornell University Press.
88. Forsythe, D. P. (2017). *Human Rights in International Relations*, 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.
89. Gallie, W. B. (1978). *Philosophers of Peace and War: Kant, Clausewitz, Marx, Engels and Tolstoy*. Cambridge: Cambridge University Press.
90. Gilpin, R. (2016). *The Political Economy of International Relations*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
91. Goodin, R. E. (2013). *Green Political Theory*. Cambridge: Polity.
92. Grieco, J., Ikenberry, G. J., and Mastanduno, M. (2015). *Introduction to International Relations*. New York: Macmillan International.
93. Guzzini, S. and Leander, A. (eds) (2006). *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and his Critics*. London: Routledge.
94. Hansen, L. (2006). *Security as Practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*. London: Routledge.
95. Hardin, D. (1982). *Collective Action*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
96. Hardt, M. and Negri, A. (2000). *Empire*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
97. Haynes, J. (2006). *The Politics of Religion: A Survey*. London: Routledge.
98. Hettne, B. (1995). *Development Theory and the Three Worlds*. Harlow: Longman.
99. Heywood, A. (2014). *Global Politics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
100. Hollis, M. and Smith, S. (1990). *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford: Clarendon Press.
101. Holsti, O. (2004). 'Theories of International Relations', at: www.duke.edu/~p.feaver/holsti.
102. Hook, S. W. (2010). *Democratic Peace in Theory and Practice*. Kent, OH: Kent State University Press.
103. Hopf, T. (2002). *Social Construction of International Politics*. Ithaca, NY, and London: Cornell University Press.

104. Hudson, V. M. and Day, B. S. (2020). *Foreign Policy Analysis*, 3rd edn. Lanham: Rowman and Littlefield.
105. Ikenberry, G. J. (2020). *A World Safe for Democracy*. New Haven: Yale University Press.
106. Jackson, R. H. (2005). *Classical and Modern Thought on International Relations: From Anarchy to Cosmopolis*. New York: Palgrave Macmillan.
107. Jervis, R., Gavin, F. J., Rovner, J., and Labrosse, D. N. (eds) (2018). *Chaos in the Liberal Order*. New York: Columbia University Press.
108. Jørgensen, K.-E. (2010). *International Relations Theory: A New Introduction*. London: MacMillan.
109. Katzenstein, P. (1996). *Cultural Norms and National Security*. Ithaca, NY, and London: Cornell University Press.
110. Kaufman, S., Little, R., and Wohlforth, W. (eds) (2007). *The Balance of Power in World History*. London: Palgrave Macmillan.
111. Kay, C. (1989). *Latin American Theories of Development and Underdevelopment*. London: Routledge.
112. Keene, E. (2002). *Beyond the Anarchical Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
113. Kemp, T. (1967). *Theories of Imperialism*. London: Dobson.
114. Kissinger, H. (2014). *World Order: Reflections on the Character of Nations and the Course of History*. London: Penguin.
115. Knudsen, T. B. and Navari, C. (eds) (2019). *International Organization in the Anarchical Society: The Institutional Structure of World Order*. London: Palgrave Macmillan.
116. Linklater, A. (1989). *Beyond Realism and Marxism*. New York: St Martin's Press.
117. Linklater, A. and Suganami, H. (2006). *The English School of International Relations: A Contemporary Reassessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
118. Mansfield, E. D. and Pollins, B. M. (eds) (2003). *Economic Interdependence and International Conflict*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
119. March, J. G. and Olsen, J.P. (1989). *Rediscovering Institutions. The Organizational of Politics*. New York: Free Press.
120. Mearsheimer, J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton.
121. Nye, J. S. and Welch, D. A. (2020). *Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History*. Boston: Pearson.
122. O'Neill, K. (2009). *The Environment and International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
123. Paul, T. V., Wirtz, J., and Fortmann, M. (eds) (2004). *Balance of Power Theory and Practice in the 21st Century*. Stanford, CA: Stanford University Press.
124. Richmond, O. P. (2020). *Peace in International Relations*, 2nd edn. Abingdon: Routledge.

125. Ripsman, N. M., Taliaferro, J. W., and Lobell, S. E. (2016). *Neoclassical Realist Theory of International Politics*. Oxford: Oxford University Press.
126. Risse, T., Ropp, S. C., and Sikkink, K. (eds) (1999). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
127. Rodrik, D. (2011). *The Globalization Paradox. Why Global Markets, States, and Democracy Can't Coexist*. Oxford: Oxford University Press.
128. Romanyuk, R., Romanyuk, N. (2012). *Identities of International Actors and the Basis of Integration*. in: *European Integration: Models, Challenges, Perspectives*. H. Chaupczak, J. Misięiewicz, P. Tosiek (eds). Zamość: Wydwo Officina Simonidis. 222 s. S.9-24.
129. Romanyuk, R., Romanyuk, N. (2014). *The Crimea Problem (2014): A Theoretical Reconstruction from the Perspective of the International Relations Theory*. *The Copernicus Journal of Political Studies / Edited by R. Potorski*. Toruń. Vol. 2(6). P.245-256.
130. Rosecrance, R. (1999). *The Rise of the Virtual State*. New York: Basic Books.
131. Rosenau, J. N. (2003). *Distant Proximities: Dynamics Beyond Globalization*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
132. Ruggie, J. G. (1998). *Constructing the World Polity: Essays on International Institutionalization*. London: Routledge.
133. Runyan, A. S. (2018). *Global Gender Politics*, 5th edn. London: Routledge.
134. Senghaas, D. (2007). *On Perpetual Peace: A Timely Assessment*. New York: Berghahn Books.
135. Shaw, M. N. (2017). *International Law*, 8th edn. Cambridge: Cambridge University Press.
136. Sjoberg, L. (2016). *Women as Wartime Rapists*. New York: NYU Press.
137. Skinner, Q. (1981). *Machiavelli: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
138. Smith, K. and Tickner, A.B. (2020). *International Relations from the Global South*. London: Routledge.
139. Smith, M. J. (1986). *Realist Through from Weber to Kissinger*. Baton Rouge: Louisiana State University Press.
140. Snyder, J. (ed.) (2011). *Religion and International Relations Theory*. New York: Columbia University Press.
141. Sørensen, G. (2016). *Rethinking the New World Order*. London: Palgrave.
142. Steans, J. (2013). *Gender and International Relations*, 3rd edn. Chichester: Wiley.
143. Steger, M. B. (2017). *Globalization: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
144. Stoessinger, J. G. (2010). *Why Nations Go to War*. Boston: Wadsworth Cengage Learning.
145. Tickner, A. B. and Blaney, D. L. (eds) (2012). *Thinking International Relations Differently (Worlding Beyond the West)*. London: Routledge.

146. Tickner, A. B. and Wæver, O. (eds) (2009). *International Relations Scholarship Around the World*. London and New York: Routledge.
147. Tilly, C. (1990). *Coercion, Capital, and European States AD 990–1990*. Cambridge: Basil Blackwell.
148. Vasquez, J. (1996). *Classics of International Relations*, 3rd edn. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
149. Veltmeyer, H. and Bowles, P. (2017). *The Essential Guide to Critical Development Studies*. London: Routledge.
150. Vincent, R. J. (1986). *Human Rights and International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
151. Wæver, O. (1996). ‘The Rise and Fall of the Inter-Paradigm Debate’, in S. Smith, K. Booth, and M. Zalewski (eds), *International Theory: Positivism and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press, 149–85.
152. Walt, S. M. (1987). *The Origins of Alliances*. Cornell University Press.
153. Watson, A. (1992). *The Evolution of International Society*. London: Routledge.
154. Weyland, K. (2021). *Assault on Democracy: Communism, Fascism, and Authoritarianism during the Interwar Years*. Cambridge: Cambridge University Press.
155. Wiener, A., Börzel, T. A. and Risse, T. (eds) (2019). *European Integration Theory*, 3rd edn. Oxford: Oxford University Press.
156. Williams, J. and Little, R. (2006). *Anarchical Society in a Globalized World*. New York: Palgrave Macmillan.
157. Williams, M. C. (2007). *Realism Reconsidered: The Legacy of Hans Morgenthau in International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
158. Willis, K. (2011). *Theories and Practices of Development*, 2nd edn. London: Routledge.
159. Worth, O. (2015). *Rethinking Hegemony*. London: Palgrave.
160. Zakaria, F. (1998). *From Wealth to Power: The Unusual Origins of America’s World Role*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
161. Zürn, M. (2018). *A Theory of Global Governance: Authority, Legitimacy, and Contestation*. Oxford: Oxford University Press.

Интернет-джерела:

1. Веб-сайт журналу Foreign Affairs // <https://www.foreignaffairs.com/>
2. Веб-сайт E-International Relations // <https://www.e-ir.info/>
3. Professor John Mearsheimer. Structural Realism – International Relations // <https://www.youtube.com/watch?v=RXIIdh6rD18>
4. Professor Andrew Moravscik. International Relations – Liberal Theory // <https://www.youtube.com/watch?v=7D5FNrqT5dM>

5. Professor Ole Wæver. Securitisation theory – International Relations // https://www.youtube.com/watch?v=wQ07tWOzE_c
6. Professor Kimberley Hutchings. International Relations – Feminism and International Relations // <https://www.youtube.com/watch?v=ajAWGztPUiU>
7. Professor Iver B. Neumann. Governmentality – International Relations // <https://www.youtube.com/watch?v=UBpI7PwjzU&t=197s>
8. Professor Kathryn Sikkink. Networks – International Relations // https://www.youtube.com/watch?v=nzIAIPl_vhk
9. An Interview with Kenneth Waltz // <https://www.youtube.com/watch?v=9T-Bh254RJI>

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

(Змістовий модуль 1: Теоретико-методологічні особливості розвитку науки про міжнародні відносини)

Лекція 1. (2 год)

Тема 1. Парадигмальна структура теорії міжнародних відносин.

Предмет, мета, завдання та структура курсу “Теорія міжнародних відносин”, його актуальність. Короткий огляд джерел та літератури за темами курсу.

Академічний розвиток науки про міжнародні відносини. Головні центри наукових досліджень і тематичні видання. Нормативно-ціннісні основи класичних підходів та напрямів теорії міжнародних відносин. Парадигми у науці про міжнародні відносини.

Ідейні та методологічні особливості дискусій у науці про міжнародні відносини. Традиціоналізм, позитивізм та постпозитивізм (загальний огляд). Взаємозв’язок етапів становлення науки з характером розвитку міжнародних відносин.

Лекція 2. (2 год)

Тема 2. Теорія міжнародних відносин у першій половині ХХ ст.

Обґрунтування імперіалізму у рамках класичної геополітики. Критичне переосмислення імперіалізму у теорії імперіалізму. Ідеалізм як *mainstream* у науковому дискурсі та міжнародній практиці.

Лекція 3. (2 год)

Тема 3. Теорія міжнародних відносин після Другої світової війни.

Перша дискусія у науці про міжнародні відносини. Крах ідеалізму й утвердження реалістської парадигми як *mainstream* у теорії міжнародних відносин. Вплив реалізму на розвиток міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.

Лекція 4. (2 год)

Тема 4. Англійська школа в науці міжнародних відносин.

Поняття Англійської школи та її особливості. Теоретико-методологічні підходи Англійської школи. Теорія міжнародного суспільства.

Лекція 5. (2 год)

Тема 5. Модерністська (біхевіористська) революція.

Позитивістські підходи і друга дискусія у науці про міжнародні відносини. Основні принципи модернізму/сцієнтизму. Початок двоблокового протистояння й розвиток системних теорій. Інструменталізація позитивізму: теорія ігор, теорія відлякування, теорія зовнішньополітичних рішень, теорія комунікації у науці про міжнародні відносини.

Лекція 6. (2 год)**Тема 6. Неореалізм та неолібералізм.**

Дискусія щодо відносного американського занепаду і становлення неореалізму як *mainstream* у теорії міжнародних відносин. Особливості розвитку неолібералізму. Режимна теорія і третя дискусія в науці про міжнародні відносини.

Лекція 7. (2 год)**Тема 7. Неоструктуралізм в теорії міжнародних відносин.**

Актуалізація структуралістських підходів у науці про міжнародні відносини у другій половині 1960-х – на початку 1970-х років. Теорія неоімперіалізму. Структурний імперіалізм. Системні теорії неоструктуралізму.

Лекція 8. (2 год)**Тема 8. Сучасні тенденції розвитку науки про міжнародні відносини.**

Особливості четвертої дискусії в теорії міжнародних відносин. Актуалізація (нео)класичних підходів до розгляду міжнародної реальності й паралельний розвиток постпозитивіських течій та напрямів (загальний огляд). Постреалізм, постструктуралізм, неоідеалізм. Дебата „ендизму”. Неокласична та нова (критична) геополітика. Постмодернізм, критицизм, міжнародна політична економія, соціалконструктивізм, фемінізм. Глобалізація та теорія глобального управління.

(Змістовий модуль 2: Сучасні теорії міжнародних відносин)**Лекція 9. (2 год)****Тема 9. Неокласична та критична геополітика.**

Розвиток «об’єктивних» уявлень про державу та простір у рамках класичної геополітики. Активні геополітичні образи й процеси соціального конструювання простору в критичній геополітиці. Формування та деконструкція геопросторових дискурсів.

Лекція 10. (2 год)**Тема 10. Постмодерністські підходи в теорії міжнародних відносин.**

Дискурсивний контекст міжнародної реальності. Дискурсивна могутність. Особливості конструювання державної та національної ідентичностей та їхні відображення у міжнародній політиці. Радикальна взаємозалежність та вірогідність міжнародної етики.

Лекція 11. (2 год)**Тема 11. Соціалконструктивізм.**

Філософський конструктивізм; конструктивізм як метатеорія; особливості конструктивістського формування теорії; характер

конструктивістських емпіричних досліджень. Інтерсуб'єктивні якості соціального світу. Взаємне конституювання актора та структури. Правила та норми в міжнародній політиці. Формування ідентичностей та структурні зміни у міжнародній системі.

Лекція 12. (2 год)

Тема 12. Поліморфність сучасних ліберальних досліджень міжнародної реальності.

Розвиток теорії „демократичного миру”. Новий лібералізм. Внутрішньосуспільні інтереси й державні преференції. Міжнародне середовище й взаємозалежні порядки преференцій. Ідеальний, комерційний та республіканський лібералізм.

Лекція 13. (2 год)

Тема 13. Критичні підходи в науці міжнародних відносин: комунікативна парадигма.

Становлення та розвиток критичних підходів в науці про міжнародні відносини. Комунікативна парадигма критичної теорії Е.Лінклейтера. Можливості потрібної трансформації Вестфальської системи.

Лекція 14. (2 год)

Тема 14. Критичні підходи в науці міжнародних відносин: неограмшизм.

Виробнича парадигма (неограмшизм) в науці міжнародних відносин. Погляди Р.Кокса. Поняття світової гегемонії. Деконструкція світових гегемонічних систем.

Лекція 15. (2 год)

Тема 15. Міжнародна політична економія в науці міжнародних відносин.

Особливості розвитку міжнародної політичної економії. Погляди С.Стрендж. Структурна могутність у міжнародній політичній економії. Структури та форми реалізації могутності. Перспективи розгляду міжнародної реальності з позицій міжнародної політичної економії.

Лекція 16. (2 год)

Тема 16. Феміністські підходи у міжнародних відносинах.

Особливості феміністської епістемології у міжнародних відносинах. Феміністський емпіризм (feminist empiricism); феміністська позиція (feminist standpoint); феміністський постмодернізм (feminist postmodernism) та постмодерністський фемінізм (postmodern feminism). „Чутлива кооперація” (empathetic cooperation) як феміністський метод подолання сучасних бінарних структур вилучення у теорії й міжнародно-політичній практиці.

6. Теми та зміст семінарських занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Академічний розвиток науки про міжнародні відносини (2 год).

1. Політико-філософський дискурс щодо міжнародних відносин.
 2. Становлення самостійного наукового напрямку з вивчення міжнародних відносин.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Платон, Арістотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Лок, Е. Кант, М. Вебер.

Джерела для підготовки:

1. Мальський М., Мацях М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.
2. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
3. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
4. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (2007), Dunne, T., Kurki, M., Smith, S. (eds). Oxford: Oxford University Press. 400 p.
5. Knutsen, T. L. (2016). *A History of International Relations Theory*, 3rd edn. Manchester: Manchester University Press.

Тема 2. Теоретичні підходи ідеалізму, реалізму й структуралізму у першій чверті ХХ ст. (2 год)

1. Різновиди ідеалізму наприкінці ХІХ на початку ХХ ст.
 2. Геополітика та її експланативний потенціал. Зв'язок з реалізмом.
 3. Теорія імперіалізму.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Н. Анджел, В. Вільсон, А. Мехен, Г. Маккіндер, Р. Челлен, Р. Гілфердінг, В. Ленін, Й. Шумпетер.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Геополітика як підхід у межах політичного реалізму.

Джерела для підготовки:

1. Мальський М., Мацях М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.

2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. Knutsen, T. L. (2016). *A History of International Relations Theory*, 3rd edn. Manchester: Manchester University Press.
4. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
5. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Тема 3. Особливості першої дискусії в ТМВ. Становлення реалізму (2 год).

1. Світовий міжнародно-політичний розвиток 1920-х – 1930-х рр. та криза ідеалізму.
2. Особливості першої дискусії в ТМВ й зміцнення реалізму. Особливості реалістської *mainstream*.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Р. Нібур, Е. Карр, Г. Герц, Г. Моргентау.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Реалізм.

Джерела для підготовки:

1. Мальський М., Мацях М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.
2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. Paul, T. V., Wirtz, J., and Fortmann, M. (eds) (2004). *Balance of Power Theory and Practice in the 21st Century*. Stanford, CA: Stanford University Press.
4. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
5. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Тема 4. Міжнародне суспільство як предмет Англійської школи (2 год).

1. Становлення Англійської школи в ТМВ.
2. Міжнародне суспільство та його особливості.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** М. Вайт, Г. Булл, Т. Данн.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Англійська школа.

Джерела для підготовки:

1. Капітоненко М. (2019). *Теорія міжнародних відносин*. Чернівці: Книги - XXI. 271 с.
2. Мальський М., Мацях М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.
3. Buzan, B. (2014). *An Introduction to the English School of International Relations*. Cambridge: Polity Press.
4. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
5. Watson, A. (1992). *The Evolution of International Society*. London: Routledge.

Тема 5. Теорії позитивізму: теорія систем, теорія ігор, теорія стримування, теорія комунікації (2 год).

1. Біхевіористська революція та принципи позитивізму в міжнародних дослідженнях.
 2. Потенціал позитивізму: ключові теорії в контексті практичних політичних потреб.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** М. Каплан, Дж. Можелскі, К. Болдуінг, О. Моргенштерн, К. Дойч.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Теорія систем, теорія ігор.

Джерела для підготовки:

1. Мальський М., Мацях М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.
2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (2007), Dunne, T., Kurki, M., Smith, S. (eds). Oxford: Oxford University Press. 400 p.
4. *International relations theory for the twenty-first century: an introduction* (2007), Griffiths M. (ed.), London & New York: Routledge. 200 p.
5. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Тема 6. Режимна дискусія в ТМВ (2 год).

1. Неореалізм і теорія гегемонійної стабільності.
2. Неолібералізм і теорія взаємозалежності.

- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** К. Волц, Р. Гилпін, С. Крезнер, Дж. Най, Р. Кеогейн.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Неореалізм та неолібералізм.

Джерела для підготовки:

1. Капітоненко М. (2019). *Теорія міжнародних відносин*. Чернівці: Книги - XXI. 271 с.
2. Мальський М., Мацях М. (2011). *Теорія міжнародних відносин: підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с.
3. Baldwin, D. A. (ed.) (1993). *Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate*. New York: Columbia University Press.
4. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
5. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
6. Worth, O. (2015). *Rethinking Hegemony*. London: Palgrave.

Тема 7. Теорії неоімперіалізму та їхнє обґрунтування в ТМВ (2 год).

1. Причини та особливості відродження структуралізму в ТМВ.
 2. Варіанти неоструктуралістських підходів: актороцентрична й системна перспективи.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** С. Амін, Й. Гальтунг, Е. Воллерстайн.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Теорія неоструктуралізму (неомарксизму).

Джерела для підготовки:

1. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
2. *International relations theory for the twenty-first century: an introduction* (2007), Griffiths M. (ed.), London & New York: Routledge. 200 p.
3. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.
4. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
5. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Тема 8. Актуалізація традиціоналізму й становлення нових підходів в ТМВ (2 год).

1. Трансформація світового укладу на зламі 1980-х – 1990-х рр. та її відображення у ТМВ.
2. Розвиток постпозитивізму.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** С. Гантінгтон, Дж. Міршаймер, Ф. Фукуяма.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Постреалізм, неоідеалізм.

Джерела для підготовки:

1. *Fifty key thinkers in international relations.* (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
2. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches.* 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.
3. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
4. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.
5. Ripsman, N. M., Taliaferro, J. W., and Lobell, S. E. (2016). *Neoclassical Realist Theory of International Politics.* Oxford: Oxford University Press.

Змістовий модуль 2.

Тема 9. Перспективи глобалізаційної дискусії в ТМВ (2 год).

1. Проблематика глобалізаційної дискусії
2. Глобальне управління.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Д. Гелд.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Теорія світового суспільства.

Джерела для підготовки:

1. *Fifty key thinkers in international relations.* (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.

2. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.
3. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
4. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.
5. Rodrik, D. (2011). *The Globalization Paradox. Why Global Markets, States, and Democracy Can't Coexist*. Oxford: Oxford University Press.
6. Zürn, M. (2018). *A Theory of Global Governance: Authority, Legitimacy, and Contestation*. Oxford: Oxford University Press.

Тема 10. Інструменталізація геополітичних образів у сучасній міжнародній політиці й потенціал критичної геополітики (2 год).

1. Неокласична й критична геополітика в ТМВ
 2. Де- та реконструкція геополітичних наративів з метою аналізу зовнішньої політики.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Дж. О'Туал.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Критична геополітика.

Джерела для підготовки:

1. Романюк Р., Романюк Н. (2023). *Суперечливий характер геополітики: український досвід*. Регіональні студії, 2023 ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: Видавничий дім «Гельветика». № 32. С. 140-145.
2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (2007), Dunne, T., Kurki, M., Smith, S. (eds). Oxford: Oxford University Press. 400 p.
4. *International relations theory for the twenty-first century: an introduction* (2007), Griffiths M. (ed.), London & New York: Routledge. 200 p.
5. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.

Тема 11. Експланативний потенціал соціалконструктивізму в ТМВ (2 год).

1. Соціальні контексти міжнародної реальності

2. Ідентичності міжнародних акторів й трансформація міжнародного середовища.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** А. Вендт.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Соціалконструктивізм.

Джерела для підготовки:

1. Романюк Р., Романюк Н. (2017). *Імперативи сучасного міжнародно-політичного розвитку: тренди, техніки, тенденції*. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. Вип.42. Львів. С.140-152.
2. Bertucci, M. E., Hayes, J., and James, P. (eds) (2018). *Constructivism Reconsidered: Past, Present and Future*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
3. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
4. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
5. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.

Тема 12. Постмодерністські візії міжнародної проблематики (2 год).

1. Гегемонійний статус дискурсів.
 2. Багатоукладна реальність й відтворення ідентичностей у міжнародній динаміці міжнародних акторів.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** М. Фуко, Р. Ешлі, Д. Кемпбелл.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Постмодернізм.

Джерела для підготовки:

1. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.

4. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
5. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Тема 13. Критичні підходи до розуміння міжнародної реальності (2 год).

1. Коміюкативна парадигма критичної теорії.
 2. Неограмшизм.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Ю. Габермас, Е. Лінклейтер, Р. Кокс.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Критична теорія

Джерела для підготовки:

1. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (2007), Dunne, T., Kurki, M., Smith, S. (eds). Oxford: Oxford University Press. 400 p.
4. *International relations theory for the twenty-first century: an introduction* (2007), Griffiths M. (ed.), London & New York: Routledge. 200 p.
5. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.
6. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.

Тема 14. Міжнародна політична економія й переосмислення економічного виміру сучасних міжнародних відносин (2 год).

1. Могутність у сучасних міжнародних відносинах та її основи.
 2. Економічні аспекти міжнародних відносин.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** С. Стрендж.
 - **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Міжнародна політична економія.

Джерела для підготовки:

1. Романюк Р., Романюк Н. (2022). *Кроспарадигмальні контексти науки про міжнародні відносини: інструменталізація теорії «демократичного миру» для потреб політичного реалізму*. Історико-

- політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: Чернівецький національний університет. Т.46. 240 с. С. 101-108.
2. Abdelal, R., Blyth, M., and Parsons, C. (2010). *Constructing the International Economy*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
 3. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
 4. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
 5. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.

Тема 15. Сучасні ліберальні підходи в науці про міжнародні відносини (2 год).

1. Теорія демократичного миру.
 2. Нормативні й етичні основи міжнародних відносин.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** М. Волзер.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Теорія справедливої війни.

Джерела для підготовки:

1. Капітоненко М. (2019). *Теорія міжнародних відносин*. Чернівці: Книги - XXI. 271 с.
2. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
3. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
4. Jackson R., Sørensen G. and Møller J. (2022). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p.
5. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.
6. Senghaas, D. (2007). *On Perpetual Peace: A Timely Assessment*. New York: Berghahn Books.

Тема 16. Фемінізм у міжнародних відносинах (2 год).

1. Поліморфність феміністських підходів у ТМВ.
2. Перспективи фемінізму в міжнародних дослідженнях.

- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1.** Е. Тікнер, С. Інло., К. Сільвестер.
- **Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2.** Фемінізм.

Джерела для підготовки:

1. Devetak R., True J. (eds) (2022). *Theories of International Relations*. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p.
2. *Fifty key thinkers in international relations*. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p.
3. Runyan, A. S. (2018). *Global Gender Politics*, 5th edn. London: Routledge.
4. *Theories of international relations* (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p.
5. Steans, J. (2013). *Gender and International Relations*, 3rd edn. Chichester: Wiley.
6. Weber C. (2010), *International relations theory: a critical introduction*, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

7. Теми практичних занять
(Не передбачені навчальним планом)

8. Теми лабораторних занять
(Не передбачені навчальним планом)

9. Самостійна робота

Самостійна робота полягає в опрацюванні тематичної наукової літератури за темами семінарських занять й у виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань (презентацій/доповідей).

Індивідуальне науково-дослідне завдання (презентація/доповідь) має бути результатом **творчого опрацювання тематичних матеріалів, наданих викладачем.**

Індивідуальне завдання виконується відповідно до вимог стандартів – на аркушах формату А4 (210*297мм) із нумерацією аркушів (угорі праворуч) та дотриманням трафаретів (полів): ліворуч — 30 мм; праворуч — 20 мм; згори — 20 мм; знизу — 20 мм.

Обсяг індивідуального завдання не повинен бути меншим за 10 сторінок і не перевищувати 20 сторінок. При викладі матеріалу необхідно дотримуватися плану. Робота може бути, за необхідності, проілюстрована схемами й таблицями.

**Індивідуальне науково-дослідне завдання
(презентація/доповідь) №1**

**Тема: Аналіз поглядів вченого-представника
теорії міжнародних відносин**

Вступ

1. Загальна характеристика напряму дослідження міжнародних відносин.
2. Огляд теоретичного доробку і наукова діяльність вченого.
3. Основні положення концепції вченого-дослідника.
4. Критичний розгляд поглядів вченого його опонентами.
5. Внесок теоретичної спадщини вченого-дослідника у вивчення міжнародних відносин.

Висновки

Список використаних джерел та літератури

Список вчених-дослідників (на вибір студента/студентки)

Реалізм

Raymond Aron
Edward Hallet Carr
Robert Gilpin
John Herz
Samuel Huntington
George Kennan
Stephen Krasner
Hans Morgenthau
Kenneth Waltz

Лібералізм

Karl W. Deutsch
Michael Doyle
Francis Fukuyama
Ernst Haas
Stanley Hoffmann
Robert O. Keohane
Richard Rosecrance

Конструктивізм

Friedrich Kratochwil
Nicholas Onuf
Christian Reus-Smit
John Gerard Ruggie
Alexander Wendt

Критична теорія

Robert Cox
André Gunder Frank
Stephen Gill
Antonio Gramsci
Jürgen Habermas
Andrew Linklater

Англійська школа

Hedley Bull
Barry Buzan
Timothy Dunne
John Vincent
Martin Wight

Постмодернізм

Richard Ashley
David Campbell
Michel Foucault
Robert B.J. Walker

Фемінізм

Jean Bethke Elshtain
Cynthia Enloe
Christine Sylvester
J. Ann Tickner

Міжнародна політична економія

Charles Beitz
David Held
Terry Nardin
John Rawls
Michael Walzer

Історична соціологія

Anthony Giddens
Michael Mann
Justin Rosenberg
Charles Tilly
Immanuel Wallerstein

**Індивідуальне науково-дослідне завдання
(презентація/доповідь) №2**

Тема: Аналіз напрямку теорії міжнародних відносин

Вступ

1. Витоки та особливості становлення напрямку дослідження міжнародних відносин.
2. Огляд теоретичного доробку і внесок окремих вчених у розвиток напрямку дослідження міжнародних відносин.
3. Основні положення напрямку дослідження міжнародних відносин.
4. Критичний розгляд напрямку дослідження міжнародних відносин представниками інших теоретичних напрямів.

Висновки

Список використаних джерел та літератури

10. Контрольні питання

1. Теоретичний і прикладний рівні наукового дослідження міжнародних відносин. Роль та основні завдання теорії міжнародних відносин.
2. Об'єкт, предмет та найважливіші функції теорії міжнародних відносин.
3. Ідеалістичний характер науки про міжнародні відносини на початках становлення та його причини. Вплив теорії ідеалізму на політику провідних держав світу у першій половині ХХ ст.
4. Хронологічна періодизація науки про міжнародні відносини та її взаємозв'язок з розвитком методологічних підходів.
5. Зміст понять актор/структура (міжнародна система) та особливості його трактування у сучасній теорії міжнародних відносин.
6. Нормативно-ціннісні основи ідеалізму.
7. Нормативно-ціннісні основи реалізму.
8. Ідеалістично-реалістична природа інституціоналізму.
9. Реалістичний та ідеалістичний виміри структуралізму.
10. Суть меркантилізму й економічного лібералізму та їхній зв'язок з реалізмом й ідеалізмом.
11. Суть функціоналізму та його зв'язок з ідеалізмом й інституціоналізмом.
12. Теоретичне обґрунтування імперіалізму і розвиток геополітики. Ф. Ратцель та Р. Челлен.
13. Геополітична схема світу у концепціях Х. Маккіндера та Н. Спайкмена.
14. Значення водного простору у концепції Л. Мечнікова. Річковий, морський та океанічний етапи розвитку людства.
15. Критичне переосмислення імперіалізму в теорії імперіалізму: Дж. Гобсон, Р. Люксембург, В. Ленін, Й. Шумпетер.
16. Теорія суспільно-економічних формацій К. Маркса.
17. Політичний ідеалізм у концепціях Дж. Бентама та І. Канта.
18. Теологічний ідеалізм Ф. Аквінського. Критерії справедливості війни.
19. Теорія «демократичного миру» Е. Канта та її ідеалістичний зміст.
20. Ідеалістична парадигма в науці про міжнародні відносини. В. Вільсон, Н. Анджел.
21. Основні етапи розвитку політичного реалізму. Концепції Н. Макіявеллі та Т. Гоббса.
22. Соціологічний підхід М. Вебера та його значення у теорії політичного реалізму.
23. Формування нового світового порядку після Другої світової війни й утвердження реалізму: Е. Карр, Дж. Кеннан, Г. Моргентау, Р. Арон.
24. Реалістичний зміст «дилеми безпеки» Г. Герца.
25. Принципи політичного реалізму у концепції Г. Моргентау.
26. Теорія «балансу сил». Критичне переосмислення «балансу сил» у концепціях Г. Кісінджера, Н. Спайкмена та з позицій представників Англійської школи.

27. Англійська школа в науці про міжнародні відносини: Е. Карр, М. Вайт, Г. Булл. Органічний та договірний шляхи утворення міжнародного співтовариства.
28. Модерністська (бігевіористська) революція та її особливості. Основні принципи модернізму.
29. Утвердження біполярної системи й експланативні можливості теорії систем. М. Каплан, Дж. Моделскі.
30. Теорія ігор в науці про міжнародні відносини та її експланативні можливості.
31. Теорія відлякування та її вплив на зовнішню політику США.
32. Світові політичні кризи й особливості теорії зовнішньополітичних рішень. Теоретичні підходи, рівні аналізу, типи рішень.
33. Проблема політичних рішень у концепції К. Райта. Взаємозв'язок між географічним та аналітичним полями міжнародних відносин.
34. Теорія комунікації у науці про міжнародні відносини. Уявлення про самокеровані системи К. Дойча.
35. Особливості становлення неореалізму. Теорія гегемонічної стабільності. К. Волц, Р. Гилпін, С. Крезнер.
36. Найважливіші збіжності і відмінності класичної теорії політичного реалізму та неореалізму.
37. Основні принципи неореалізму та неолібералізму.
38. Теорія гегемонічних циклів та її зв'язок з неореалізмом. Теорія гегемонійної перенапруги (П. Кеннеді) й теорія склерозу (М. Олсан).
39. Теорія взаємозалежності та неолібералізм: О. Когейн, Дж. Най, Дж. Розенау.
40. Основні принципи теорії комплексної взаємозалежності.
41. Режимна теорія і третя дискусія в науці про міжнародні відносини: порівняльний аналіз неореалістичних та неоліберальних підходів.
42. Зміст теорії неоімперіалізму: С. Амін, Б. Воррен.
43. Особливості неоструктуралізму: Й. Гальтунг, Е. Воллерстайн.
44. Чинники політичної залежності держав у концепції К. Холсті.
45. Расові теорії та їх вплив на зовнішню політику держав світу.
46. Цивілізаційний підхід у теорії міжнародних відносин: А. Тойнбі, С. Хантінгтон.
47. Теорія інформаційної цивілізації у концепції Е. Тоффлера.
48. Розвиток теорії після закінчення міжблокового протистояння й особливості четвертої дискусії у науці про міжнародні відносини. Постпозитивізм.
49. Глобалізаційна дискусія та глобалізаційні школи в теорії міжнародних відносин: гіперглобалісти, трансформалісти, глобалізаційні скептики.
50. Класична та критична геополітика у сучасній науці про міжнародні відносини: порівняльний аналіз.
51. Критичні підходи у науці про міжнародні відносини. Комунікативна парадигма критичної теорії Е. Лінклейтера.

52. Критичні підходи у науці про міжнародні відносини. Продукціоністська парадигма критичної теорії Р. Кокса (нео-грамшизм)
53. Постмодернізм у теорії міжнародних відносин: Д. Кемпбелл.
54. Соціалконструктивізм у теорії міжнародних відносин: А. Вендт.
55. Особливості сучасної феміністської дискусії у теорії міжнародних відносин. Гетерогенність феміністського дискурсу.

Примітка. Екзаменаційний білет містить три контрольні питання.

Зверніть увагу: 3-є питання у кожному з білетів має творчий характер з метою виявити вміння студентів застосувати отримані знання при розгляді теоретичних та прикладних проблем міжнародних відносин.

Приклад:

3. Здійсніть критичний аналіз (*теорії, ідей, поглядів, явища*) з позицій (*ідеалізму, реалізму, структуралізму, інституціоналізму, постмодернізму, соціалконструктивізму, фемінізму тощо*).

Прикінцевий семестровий контроль здійснюється у формі тестування (на занятті або у системі віртуального навчання Moodle).

Приклади тестових завдань:

1. Якому з принципів реалізму відповідає твердження „... обирай найменш несприятливе розв’язання проблеми, якого можеш досягти власними силами”?
 - minimax
 - maximin
 - minimin
 - maximax

2. Які з перелічених понять є базовими для структуралізму?
 - національний інтерес, безпека
 - загальний добробут, мир
 - міжнародна співпраця, право
 - міжнародна система, економіка

3. Вкажіть загальну назву напрямку, у рамках якого широко застосовується деконструкція та дискурсивний аналіз:
 - позитивізм
 - постпозитивізм
 - модернізм
 - традиціоналізм

4. Вкажіть твердження, яке справджується для соціалконструктивізму в теорії міжнародних відносин:
 - міжнародні режими занепадають із занепадом держави-гегемона
 - у міжнародних відносинах важливе значення відіграють ідентичності акторів
 - засобом забезпечення безпеки для міжнародних акторів є примноження військової могутності
 - анархію у міжнародних відносинах принципово не можна подолати

5. Назвіть напрям фемінізму, який заперечує об’єктивність існування категорії „жінка”:
 - емпіричний фемінізм
 - постмодерністський фемінізм
 - феміністський постмодернізм
 - феміністська позиція

11. Принципи оцінювання знань студентів у межах курсу «Теорія міжнародних відносин»

КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ

Шкала оцінювання: ВНЗ, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліка	Залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Оцінка	Критерії оцінювання
E	Студент/студентка виявляє знання і розуміння основних положень теоретичного матеріалу. Дає правильні, але недостатньо осмислені відповіді. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, наводити окремі власні приклади на підтвердження власних думок.
D	Студент/студентка вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, дає загалом логічні відповіді, допускаючи при цьому окремі неточності.
C	Студент/студентка добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує основні положення із самостійною і правильною аргументацією.
B	Студент/студентка має повні, глибокі знання, здатний/здатна застосовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вміє аргументовано використовувати отримані знання в різних ситуаціях, самостійно знаходити інформацію, ставити і розв'язувати проблемні питання.
A	Студент/студентка має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

12. Засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовки студентів до виконання конкретних завдань. Форми проведення поточного контролю можуть охоплювати: усне опитування теоретичного матеріалу за темою заняття; доповіді студентів на семінарах (презентація); участь в дискусіях з проблемних питань і змістовні доповнення на семінарах; поточні контрольні роботи з окремих тем семінарських занять.

До форм *контролю самостійної роботи*, який здійснюється під час семінарських занять належать: заслуховування відповідей на запитання за визначеною темою; перевірка виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінювання результатів навчання на окремих етапах і передбачає виконання контрольної роботи (есе або тест) після опрацювання змістових модулів.

Підсумковий контроль включає також *семестровий контроль*, який здійснюється у формі іспиту за обсягом навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ОКРЕМИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

	Форма семестрового контролю	
	Іспит	Залік
Поточний контроль (презентація результатів виконання індивідуального навчально-дослідного завдання)	25%	50%
Поточний контроль (участь в дискусіях з проблемних питань і змістовні доповнення)	10%	20%
Підсумковий контроль (есе/тест)	15%	30%
Іспит (письмова/усна форми)	50%	—
Загалом	100%	100%